# PROTECȚIA DREPTURILOR SOCIALE ALE LUCRĂTORILOR MIGRANȚI CETĂȚENI AI REPUBLICII MOLDOVA ÎN CADRUL CSI

*Mihail CEBOTARI*
**CZU: 342.734-057.56(478:47-612CSI)** cebotari.mihai@gmail.com

Cercetările existente arată o incidență înaltă a încălcării drepturilor sociale ale migranților cetățeni ai Republicii Moldova în regiunea CSI. Conform unui studiu recent, realizat de Organizația Internațională pentru Migrație, în Federația Rusă au fost identificate următoarele încălcări și limitări ale drepturilor migranților moldoveni: 56% au un statut migrațional iregular, 35% lucrau fără nici un contract. Se remarcă indicidența înaltă a formelor de muncă atipice, cu un nivel înalt de precaritate a muncii, 9% au încheiat contract pentru o perioadă scurtă și 5% lucrează pe baza contractului de prestare a serviciilor/sunt autoangajaţi [1, p.13].

Având în vedere calitatea de membru al Republicii Moldova în cadrul CSI, ar fi important de examinat ce opțiuni de protecție a drepturilor sociale ale lucrătorilor migranți pot fi accesate și utilizate în cadrul acesteia. Putem identifica un șir de Acorduri CSI ce stabilesc clar deziderатul protecției drepturilor sociale ale lucrătorilor migranți. Un prim act pe care îl putem menționa este Acordul de colaborare în domeniul migrației de muncă și protecției sociale a lucrătorilor migranți de la Moscova din 15 aprilie 1994. Acordul, la art. 2, introduce următoarea definiție a termenului de „lucrător migrant”: „Persoana, care locuiește permanent pe teritoriul părții trimițătoare și care în bază legală desfășoară muncă remunerată în partea unde este angajat”. Astfel, este considerat lucrător migrant doar persoana care se află legal și locuiește permanent (este rezident) în statul de origine. Practic, migranții pe termen lung (mai mult de șase luni) nu sunt considerați ca fiind migranți conform acestei convenții, o abordare neconformă prevederilor internaționale în domeniul migrației muncii. Alte prevederi importante sunt incluse la: art.4 care reglementează recunoașterea actelor de studii și

calificare profesională a lucrătorilor de către statele părți, a stagiului de muncă, eliberarea unui certificat care confirmă durata angajării și mărimea salariului; art.6 stabilește că activitatea de muncă se perfectează în baza unui contract individual de muncă, oferit lucrătorului până la ieșirea sa din țară; art.10 menționează că lucrătorii migrați beneficiază de protecție socială, dar exclude pensiile; de asemenea art.10 și art.11 reglementează repararea prejudiciului cauzat prin accident și boală profesională sau alte vătămări, făcând referire la legislația statului de angajare, indicând că aceste situații se rezolvă în conformitate cu legislația acelui stat [2]. Un instrument recent este Convenția cu privire la statutul juridic al lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor lor, semnată la Chișinău la 14 noiembrie 2008. Printre prevederile sale pot fi menționate: art.4 alin. (1) dreptul de a aplica limitări de către state cu privire la: categoriile de locuri de muncă, tipurile de activități, accesul la muncă remunerată în scopul protecției pieței naționale a muncii; art.7 alin. (2), dreptul la asociere în sindicate; art.7 alin. (3) dreptul la recunoașterea personalității juridice a lucrătorului migrant; art.11, dreptul de a obține gratuit de la organele competente ale statelor a informației cu privire la: modul de realizare a drepturilor și libertăților din Convenție, condițiile de ședere și realizare a activității de muncă și a drepturilor și obligațiilor ce rezultă din legislația statului de primire sau de tranzit [3]. În actele normative CSI, există reglementări detaliate cu privire la protecția socială, poate fi menționat Acordul cu privire la garanțiile drepturilor cetățenilor statelor-membre CSI în domeniul asigurării cu pensii. Sunt importante următoarele prevederi: la art.1, art.6 alin. (1) și art.7 se indică principiul teritorialității beneficiilor, acestea se achită conform legislației statului de trai; art.6 alin. (2) menționează acumularea stagiului de muncă obținut pe teritoriul statelor [4]. În cadrul CSI există și mecanisme pentru protecția socială a victimelor accidentelor și bolilor profesionale, poate fi menționat Acordul cu privire la recunoașterea mutuală a drepturilor la repararea daunelor cauzate lucrătorilor prin leziune, boală profesională sau altă daună cauzată sănătății, legată de executarea obligațiilor de muncă. Menționăm următoarele prevederi: art. 1 – aplicabilitatea prevederilor față angajatorii din statele părți indiferent de forma lor de proprietate; art. 2 și art. 3 – repararea prejudiciului în conformitate cu legislația națională, iar

re-evaluarea periodică a leziunilor se efectuează conform legislației statului unde persoana locuiește permanent; art.5 actele eliberate pentru realizarea acestui acord se acceptă de părți fără legalizare [5].

Cu regret, chiar dacă ele există, mecanismele de protecție a drepturilor omului în cadrul CSI în mare parte, nu sunt funcționale. Putem menționa câțiva factori în acest sens:

1. Necorespunderea prevederilor CSI cu practica internațională, un exemplu este definirea termenului de *lucrător migrant,* care este practic limitată doar față de lucrătorii migranți temporary.

2. În materia protecției sociale, accentul pe exportabilitatea prestațiilor și nu pe portabilitatea lor, ceea ce face imposibil ca lucrătorii să-și ia cu ei prestațiile achitate.

3. Referirea frecventă la legislația națională a statelor sau la acordurile bilaterale dintre părți, cercetătorul rus O.V. Șhumilov confirmă aspectui dat, din acest punct de vedere, actele normative CSI au o aplicabilitate limitată pentru state, acționând în mod real doar după luarea unor măsuri suplimentare de către acestea [6, p.64].

4. Absența unui mecanism de asigurare a protecției drepturilor, menționată și de S.G. Stoiakin, conform acestuia, o Comisie pentru drepturile omului în cadrul CSI există, dar are mai curând un rol consultativ fiind o structură inactivă și nefuncțională, iar un mecanism de asigurare a protecției drepturilor omului lipsește și nici nu se prevede [7, p.177-178].

5. Instrumentele CSI nu dispun de mecanisme de executare și forță de constrângere, practic acestea având trăsăturile unor acte soft-law, aceasta e menționat și de Diana Cucoș, care argumentează lipsa unui mecanism de control al executării dispozițiilor tratatelor și acordurilor CSI [8, p.123].

Considerăm că instituțiile CSI au un potențial înalt în asigurarea protecției drepturilor sociale ale lucrătorilor migranți, totuși CSI în calitate de instituție a asigurat eficient doar acele funcții de separare în spațiul postsovietic puse în sarcina sa în anii 90, neavând perspective reale în acest domeniu pentru viitor.

***Referințe:***

1. *Evaluarea rapidă a OIM privind impactul COVID-19 asupra bunăstării migranţilor moldoveni: date empirice privind strategiile şi contribuţiile migranţilor. Chişinău,* OIM-Agenţia ONU pentru migraţie, 2020. 29 p.

2. *Соглашение о сотрудничестве в области трудовой миграции и социальной защиты трудящихся-мигрантов*. [Accesat 19.08.20], Disponibil: http://cis.minsk.by/reestr/ru/index.html#reestr/view/text?doc=337.
3. *Конвенция о правовом статусе трудящихся-мигрантов и членов их семей государств – участников Содружества Независимых Государств,* Кишинэу, 14 ноября 2008 года. [Accesat 19.08.20], Disponibil: http://docs.cntd.ru/document/902305481.
4. *Соглашение о гарантиях прав граждан государств-участников Содружества Независимых Государств в области пенсионного обеспечения,* Москва, 13 марта 1992 года. [Accesat 19.08.20], Disponibil: http://www.cis.minsk.by/page.php?id=8150.
5. *Соглашение о взаимном признании прав на возмещение вреда, причиненного работникам увечьем, профессиональным заболеванием либо иным повреждением здоровья, связанным с исполнением ими трудовых обязанностей, Москва 9 сентября 1994.* [Accesat 19.08.20], Disponibil: http://docs.cntd.ru/document/1901127.
6. ШУМИЛОВ, О.В. Правовое обеспечение миграции на пространстве СНГ. В: *Российский внешнеэкономический вестник,* 2007, № 4, сс.61-67. ISSN 2072-8042.
7. СТОЯКИН, С.Г. Сотрудничество в сфере обеспечения прав и свобод человека в СНГ и ЕС как вектор интеграции: опыт сравнительного анализ. В: *Вестник Тюменского государственного университета,* 2014, № 3, сс.173-181. ISSN 2411-197X.
8. CUCOȘ, D. *Protecţia Diplomatică a naţionalilor în dreptul internaţional public*. Chişinău: CEP USM, 2007, p.157. ISBN: 978-9975-70-086-3.